

■ Doç. Dr. Tuba BİRİNCİ UZUN* ■

MİRASTAN FERAGAT SÖZLEŞMESİNİN MİRASÇILIK BELGESİNDE GÖSTERİLMESİ

INDICATING INHERITANCE RENUNCIATION CONTRACT IN CERTIFICATE OF INHERITANCE

ÖZET

Mirasbırakan bir mirasçısı ile ivazlı ya da ivazsız olarak mirastan feragat sözleşmesi yapabilir. Böyle bir durumda, mirastan feragat eden mirasçılık sıfatını kaybeder. İvazlı mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altoyunu da kapsar. Mirastan feragat sözleşmesi, belli bir kişi lehine yapılabilir. Feragatin belirli bir kişi lehine yapılmış olması halinde, feragat edenin payı bu kişiye ait olur. Mirastan feragat sözleşmesi belli bir kişi lehine yapılmamışsa en yakın ortak kökün altoyu lehine yapılmış sayılır. Mirastan feragat sözleşmesinin varlığı halinde, bu sözleşmenin hüküm ve sonuçlarının mirasçılık belgesinde gösterilip gösterilmeyeceği hususu tartışmalıdır. Mirasçılık belgesinin işlevi ve bu belge olmaksızın mirasçılardan tereke üzerinde herhangi bir resmi işlem yapamayacağı dikkate alındığında, tartışmanın açıklığa kavuşturulması uygulama bakımından oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Miras hukuku, mirastan feragat sözleşmesi, mirasçılık belgesi.

ABSTRACT

The testator may conclude an inheritance renunciation contract with an heir with or without valuable consideration. In such a case the renouncing party is not deemed to be an heir on succession. An inheritance may be renounced in favour of certain persons. If certain persons are named in the renunciation contract as heirs, the part of the renouncing heir belongs to these. If certain persons are not named in the renunciation contract as heirs, the renunciation is presumed to be effective only in respect of the heirs of the line descending from their nearest common ascendant. In case of inheritance renunciation contract, it is not clear whether the effects and consequences of this contract will be indicated in certificate of inheritance. In terms of practice it is important to clarify the matter. Because the heirs are not able to make any official transaction on the estate without certificate of inheritance.

Keywords: Inheritance law, inheritance renunciation contract, certificate of inheritance.

Makale Geliş Tarihi: 03.08.2020 Kabul Tarihi: 21.12.2020

* ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0185-0619>

Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, tbirinciuzun@akdeniz.edu.tr

GİRİŞ

Mirasbırakanın ölümü üzerine, terekesinin bir bütün olarak geçtiği kişiye *mirasçı* denir¹. Mirasçılık sıfatı ya kanundan doğar ya da mirasbırakanın iradesine dayanır. Buna göre, iki çeşit mirasçı vardır. Birincisi, yasal mirasçıdır; ikincisi, atanmış mirasçıdır. Yasal mirasçılardan yalnızca bazıları, saklı paylı mirasçıdır. Saklı pay, mirasbırakanın üzerinde tasarrufta bulunamayacağı miras payıdır. Başka bir deyişle, saklı pay mirasbırakan tarafından bertaraf edilemeyen miras payıdır². Saklı paylı mirasçılar, birinci zümrede mirasbırakanın altsoyudur; altsoyun saklı payı, yasal miras payının yarısıdır. İkinci zümrede, yalnızca mirasbırakanın ana ve babası saklı paylı mirasçıdır³; bunların saklı payları, yasal miras paylarının dörtte biridir. Üçüncü zümrede ise saklı paylı mirasçı yoktur. Bunların dışında, sağ kalan eş de mirasbırakanın saklı paylı mirasçısıdır; birinci veya ikinci zümreyle birlikte mirasçı olması halinde yasal miras payının tamamı, diğer hallerde ise yasal miras payının dörtte üçü sağ kalan eşin saklı payıdır. Görüldüğü üzere, saklı paylı mirasçılar sınırlı sayıda olup⁴, bunların saklı payları da yasal miras paylarının bir bölümünden ibarettir⁵.

Türk Medeni Kanunu'nun 505. maddesinin birinci fıkrasında açıkça belirtildiği üzere, mirasçı olarak altsoyu, ana ve babası veya eşi bulunan mirasbırakan, mirasının saklı paylar dışında kalan kısmında ölüme

¹ İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, 13. Baskı, İstanbul 2017, s. 12; DURAL, Mustafa/ÖZ, Turgut: Türk Özel Hukuku Cilt: IV: Miras Hukuku, 11. Baskı, İstanbul 2017, N. 43; ANTALYA, Gökhan/SAĞLAM, İpek: Miras Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2019, N. 101; KILIÇOĞLU, Ahmet: Miras Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2018, s. 24; ÖZTAN, Bilge: Miras Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2014, s. 16; SEROZAN, Rona/ENGİN, Baki İlkyay: Miras Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2019, §1 N. 133; AYAN, Mehmet: Miras Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2016, s. 33; SARI, Suat: Uygulamalı Miras Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2016, s. 19.

² ANTALYA/SAĞLAM, N. 1203; SARI, s. 75; TURANBOY, Kürşat Nuri: Mirasbırakanın Denkleştirme ve Tenkise Bağlı Sağlararası Hukuki İşlemleri, Ankara 2010, s. 45; ÇAĞA, Tahir: Türk-İsviçre Hukukuna Göre Mahfuz Hisseli Mirasçıların Hukuki Vaziyeti, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1950, s. 3.

³ İkinci zümrede kardeşlerin saklı payı, 4.5.2007 tarihli ve 5650 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile kaldırılmıştır. Bu kanun, 26518 sayılı ve 10 Mayıs 2007 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴ Mirasbırakanın saklı paylı mirasçıları belirleme yetkisi yoktur. Saklı paylı mirasçılar, kanun koyucu tarafından belirlenir (TURANBOY, s. 46).

⁵ ANTALYA/SAĞLAM, N. 1207; SARI, s. 75; İMRE/ERMAN, s. 231.

bağlı tasarrufta bulunabilir. Bu mirasçılardan hiçbiri yoksa mirasbırakan mirasının tamamı üzerinde tasarrufta bulunabilir (TMK md. 505 f. 2). Saklı paylar dışında kalan ve mirasbırakanın üzerinde tasarrufta bulunabileceği bu kısma, tasarruf oranı (nisabı) veya tasarruf edilebilir kısım denir⁶. Mirasbırakan, *tasarruf özgürlüğünün sınırları içinde*, malvarlığının tamamında veya bir kısmında vasiyetname ya da miras sözleşmesiyle tasarrufta bulunabilir (TMK md. 514 f. 1). Saklı paylı yasal mirasçılık kuralları nedeniyle Türk Medeni Hukuku'nda mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yapma özgürlüğü sınırlıdır⁷ ve saklı paylı mirasçılar, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruflarına karşı korunurlar⁸. Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufları nedeniyle saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf oranını (nisabını) aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler (TMK md.560 f.1). Saklı pay ihlalinin yaptırımı tenkistir⁹. Yalnızca mirastan feragat, mirasçılıktan çıkarma ve mirastan yoksunluk gibi istisnai hallerde, mirasbırakanın tasarruf oranı (nisabı) genişler. Ancak bu hallerde de mirasbırakanın tasarruf oranının genişlemesi mutlak değildir.

Mirasbırakan, bir mirasçısı ile ivazlı veya ivazsız olarak mirastan feragat sözleşmesi yapabilir (TMK md. 528 f. 1). Bunun neticesinde mirastan feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder (TMK md. 528 f. 2).

Türk Medeni Kanunu'nun 598. maddesinin birinci fıkrasında, "*Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesince veya noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir*" denmektedir. Buna göre mirasçılık belgesi, kişinin mirasçılık sıfatını ispat etmeye yarayan bir belgedir¹⁰. Bu belge, mirasçılar tarafından bir yetki belgesi olarak kullanılır¹¹. Mirasçı, bu belgeyle tereke üzerinde tasarrufta bulunur. Ki-

⁶ DURAL/ÖZ, N. 1040; İMRE/ERMAN, s. 231; ANTALYA/SAĞLAM, N. 1201.

⁷ İMRE/ERMAN, s. 231; DURAL/ÖZ, N. 1038.

⁸ DURAL/ÖZ, N. 1038.

⁹ İMRE/ERMAN, s. 261.

¹⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: Miras Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 1987, s. 580; İMRE/ERMAN, s. 337; ANTALYA/SAĞLAM, N. 1629.

¹¹ ERİŞGİN, Nuri: Mirasçılık Belgesi, Ankara 2013, s. 27.

şinin mirasçılık sıfatını ispat etmeye yarayan bir belge olsa da mirasçılık belgesi, maddi hukuk bakımından kesin hüküm teşkil etmez. Mirasçılık belgesinin içeriğinin aksi her zaman iddia ve ispat edilebilir. Buna göre mirasçılık belgesi, aksi ispat edilinceye kadar bu belgede mirasçı olarak gösterilen kişi veya kişilerin miras hakkı bakımından bir karine teşkil eder¹².

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 382. maddesi uyarınca, mirasçılık belgesi verilmesi, miras hukukundaki çekişmesiz yargı işlerindedir. Mirasçılık belgesi, talep üzerine düzenlenir. Bu noktada, tek bir mirasçının talebi yeterlidir. Mirasçılık belgesinde; mirasbırakanın kimlik bilgileri, ölüm tarihi, son yerleşim yeri, mirasçıları, mirasçıların kimlik bilgileri ve bunların miras payları gösterilmelidir¹³.

Mirastan feragat sözleşmesinin varlığı halinde, bu sözleşmenin hüküm ve sonuçlarının mirasçılık belgesinde gösterilip gösterilmeyeceği hususu tartışmalıdır. Bir görüşe göre¹⁴, mirastan feragat edenler de mirasçılık belgesinde mirasçılar arasında gösterilmeli, mirastan feragatin hüküm ve sonuçları mirasın paylaşılmasında dikkate alınmalıdır. Buna karşılık başka bir görüşe göre¹⁵, mirasçılık belgesinde, mirastan feragat sözleşmesine işaret edilmeli ve feragat nedeniyle mirasçılık sıfatını kaybeden kişilerin paylarının kime veya kimlere kaldığı bu belgede gösterilmelidir.

İvazsız mirastan feragat sözleşmesinin feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde yapılıp yapılamayacağı hususu da mirastan feragat sözleşmeleri bakımından tartışmalı olan konulardan biridir. Bu tartışma nedeniyle, altsoyu da kapsayacak şekilde yapılan ivazsız bir mirastan fe-

¹² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 580; ANTALYA/SAĞLAM, N. 1635; İMRE/ERMAN, s. 338.

¹³ ERİŞGİN, s. 117 vd. ; ANTALYA/SAĞLAM, N. 1630.

¹⁴ ERİŞGİN, s. 120; GENÇCAN, Ömer Uğur: Miras Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2020, s. 954-955, 993.

¹⁵ KURŞAT, Zekeriya: Terekenin Korunması Önlemleri, İstanbul 2010, s. 300-301; ANTALYA/SAĞLAM, N. 1637. Bazı Yargıtay kararları da bu yöndedir. Bkz. Yargıtay 2. HD., 15.03.2007, 2597/4205 (Erişim: 28.11.2019, <http://www.hukukturk.com>); Yargıtay 14. HD., 6.2.2017, 4843/719 (ANTALYA/SAĞLAM, N. 1638, dn. 105).

ragat sözleşmesinin bulunması halinde, bu sözleşmenin hüküm ve sonuçlarının mirasçılık belgesinde nasıl gösterileceği meselesi de çözümlenmesi gereken bir sorun olarak karşımıza çıkar.

Mirasçılık belgesinin işlevi ve bu belge olmaksızın, mirasçılardan te-reke üzerinde herhangi bir resmi işlem yapamayacağı düşünüldüğün-de, bu tartışmaların açıklığa kavuşturulmasının uygulama bakımından oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın ko-nusu, mirastan feragat sözleşmesinin hüküm ve sonuçlarının mirasçılık belgesinde gösterilmesidir. Öncelikle mirastan feragat sözleşmesinin hüküm ve sonuçları incelenmiş daha sonra mirasçılık belgesinin işlevi üzerinde durulmuştur.

I. Mirastan Feragat Sözleşmesinin Tanımı, Tarafları ve Şekli

Mirastan feragat, gelecekte mirasçı olma ihtimali bulunan bir kişi-nin, beklenen miras hakkından, mirasın açılmasından yani mirasbıraka-nın ölümünden önce vazgeçmesi olarak tanımlanabilir¹⁶. Mirasın açıl-masından sonra mevcut miras hakkından vazgeçme ise ancak mirasın reddedilmesiyle mümkündür¹⁷.

Mirasbırakan ile müstakbel ve muhtemel bir mirasçısı arasın-da yapılacak bir mirastan feragat sözleşmesi ile bu sözleşmenin tarafı olan müstakbel ve muhtemel mirasçı, beklenen miras payından fera-gat edebilir. Mirastan feragat sözleşmesi mirasbırakanın müstakbel ve muhtemel her türlü mirasçısı ile yapılabilir¹⁸. Ancak saklı paylı miras-çılar dışındaki yasal mirasçılar ile mirastan feragat sözleşmesi yapmak gereksizdir¹⁹. Zira mirasbırakan, saklı paylı mirasçıları dışında kalan ya-sal mirasçılarının payları üzerinde zaten dilediği gibi tasarrufta bulunma

¹⁶ ANTALYA, Gökhan: Mirastan Feragat Sözleşmesi, İstanbul 1999, s. 29; DURAL/ÖZ, N. 880; AL-BAŞ, Hakan: "Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar", *Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu'na Armağan*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. Özel, 2007, s. 535.

¹⁷ İMRE/ERMAN, s. 198.

¹⁸ DURAL/ÖZ, N. 886; ALBAŞ, s. 536.

¹⁹ İMRE/ERMAN, s. 198; DURAL/ÖZ, N. 888; ALBAŞ, s. 536-537.

imkânına sahiptir. Buna karşılık, mirasçılıktan çıkarma sebebi bulunmadıkça veya mirastan feragat sözleşmesi yapılmadıkça, mirasbırakan saklı paylı mirasçılarının saklı payları üzerinde tasarrufta bulunamaz²⁰. Başka bir deyişle, mirasçılıktan çıkarılabilmesi için geçerli bir sebep bulunmayan müstakbel ve muhtemel saklı paylı mirasçının beklenen saklı payı üzerinde mirasbırakan ancak bu mirasçının saklı payından kendi isteğiyle feragat etmesi halinde tasarrufta bulunabilir. Zaten mirastan feragat sözleşmesinin amacı, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü genişletmek ve tasarruf oranını (nisabını) artırmaktır²¹.

Mirastan feragat sözleşmesi, miras sözleşmesi şeklinde yapılır. Aksi takdirde mirastan feragat sözleşmesi geçersiz olur²².

II. Mirastan Feragat Sözleşmesinin Hüküm ve Sonuçları

A. Feragat Eden Bakımından

Mirastan feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder (TMK md. 528 f. 2). Mirastan feragat sözleşmesinin esas sonucu budur. Mirastan kısmi feragat de mümkündür. Örneğin mirasçı, yalnızca miras payının veya saklı payının bir kısmından feragat edebilir. Kısmi feragat, feragat edenin mirasçılık sıfatı üzerinde etkili değildir. Kısmi feragat halinde, yalnızca feragat edenin feragat ettiği oranda miras payı azalır²³.

²⁰ DURAL/ÖZ, N. 889; ALBAŞ, s. 542.

²¹ ALBAŞ, s. 537, 542.

²² YİBK, 11.2.1959, 16/14: "... kanunumuza göre mirastan feragat mukavelesi, miras mukavelesinin bir nevinden ibarettir. Bu itibarla mirastan feragat mukavelesinin (bütün miras mukaveleleri gibi) Medeni Kanunun 492. maddesi hükmünce resmi vasiyet şeklinde yapılması gerekir" (Erişim: 21.03.2020, <http://www.kazanci.com>); Yargıtay 7. HD., 20.12.1990, 16105/15573: "Mirastan feragat sözleşmesinin geçerli olabilmesi için, miras sözleşmeleri gibi resmi vasiyet şeklinde yapılması gerekir" (Erişim: 21.03.2020, <http://www.kazanci.com>); Yargıtay 2. HD., 22.1.2009, 15407/507: "Davalılar, davacının mirasbırakan ile yaptığı sözleşme nedeniyle, mirastan pay alamayacağını ileri sürmüşlerdir. Mirastan feragat sözleşmesinin resmi şekilde yapılması geçerlilik koşuludur (TMK. md.545). Miras haklarından feragat ancak resmi şekilde yapılacak bir sözleşme ile sonuç doğurur. Mirasbırakan ile davacı arasında mirasbırakanın sağlığında 28.10.1995 tarihinde adı yazılı şekilde düzenlenen sözleşme mirastan feragat niteliğinde değildir" (Erişim: 21.03.2020, <http://www.kazanci.com>).

²³ KOCA YUSUFPAŞAOĞLU, s. 301.

B. Feragat Edenin Altsoyu Bakımından

1. Genel Olarak

Kanunun açık hükmü karşısında, saklı payından tam feragat edenin, mirasçılık sıfatını kaybettiği, mirastan pay alamayacağı ve mirasçılara ait hakları kullanamayacağı noktasında bir tereddüt yoktur. Ancak mirastan feragat edenin altsoyunun akıbeti bakımından aynı şeyi söylemek mümkün değildir.

Feragat edenin altsoyu bakımından mirastan feragat sözleşmesinin hüküm ve sonuçlarının tespit edilebilmesi için öncelikle sözleşmenin ivazlı olup olmadığına bakılmalıdır.

2. İvazlı Mirastan Feragat Sözleşmesinde

Mirastan feragat sözleşmesi, ivazlı veya ivazsız olabilir (TMK md.528 f.1). Mirastan feragat ivazlı olarak yapılmışsa, sözleşmede aksi öngörülmedikçe, feragat edenin altsoyunu da etkiler (TMK md. 528 f. 3). Mirastan feragat eden mirasçı gibi bunlar da mirasçılık sıfatını kaybeder. Feragat edenin altsoyu, saklı paylı mirasçı olsa dahi tenkis davası açıp, saklı payını talep edemez²⁴. Ancak mirastan feragat sözleşmesinde bunun aksi kararlaştırılabilir; ivazlı mirastan feragat sözleşmesinde, bu sözleşmenin feragat edenin altsoyunu kapsamadığı belirtilebilir.

3. İvazsız Mirastan Feragat Sözleşmesinde

İvazsız mirastan feragat sözleşmesi bakımından durum tartışmalıdır. Bazı yazarlara göre²⁵, ivazsız feragat, kural olarak feragat edenin altsoyunu etkilemez ancak ivazsız feragat sözleşmesinde feragat edenin altsoyunun da mirasbırakana mirasçı olmayacağı kararlaştırılabilir.

²⁴ DURAL/ÖZ, N. 897; İMRE/ERMAN, s. 200.

²⁵ AYİTER, Nuşin/KILIÇOĞLU, Ahmet: Miras Hukuku, 3. Baskı, Ankara 1993, s. 146; ŞENER, Esat: Miras Hukuku, Birinci Kitap, Olgaç Matbaası, Ankara 1977, s. 209; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 302; İMRE/ERMAN, s. 200; SEROZAN/ENGİN, §4 N. 205; KILIÇOĞLU, s. 160.

Buna karşılık bazı yazarlara göre²⁶, ivazsız mirastan feragat sözleşmesi, feragat edenin altsoyu bakımından hiçbir hüküm ve sonuç doğurmaz; altsoy, feragat edene halef olur. Bu görüşe göre, bir kişinin sahip olduğu bir haktan onun adına bir başkası vazgeçemeyeceğinden, mirastan feragat sözleşmesinde bunun aksi de kararlaştırılmaz. Başka bir deyişle bu görüşe göre²⁷, feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde ivazsız mirastan feragat sözleşmesi yapılamaz.

Kanaatimizce bu noktada birinci görüşe üstünlük tanınmalıdır. Her şeyden önce hükmün zıt anlamından bu sonuca ulaşılabilmesi pekâlâ mümkündür. Şöyle ki TMK md. 528 f. 3 hükmü şu şekildedir: *“Bir karşılık sağlanarak mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur”*. Buna göre bu hükmün mefhumu muhalifi yani zıt söylenişi şu şekilde olacaktır: *“Bir karşılık sağlanmadan mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için sonuç doğurmaz”*.

Hükmün zıt anlamı dışında, ivazsız mirastan feragat sözleşmesinin feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde yapılabileceğini gösteren başka bir husus, TMK md. 528 hükmünün gerekçesidir. Hükmün gerekçesinde ivazsız mirastan feragat sözleşmesinin feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde yapılabileceği açıkça belirtilmiştir. Gerekçede, *“... feragat karşılık sağlanarak yapılmış ise, feragat sözleşmesinde belirtilmedikçe, feragat, feragat edenin altsoyuna etkili olacak ve onların da mirasçılık sıfatlarını kaldıracaktır. Düzenlemenin zıt anlamından da feragat karşılık sağlanmadan yapılmışsa, feragat, feragat edenin fûrunu etkilemeyecektir. Bu prensibin aksi de mirastan feragat sözleşmesi ile kararlaştırılabilir; ancak feragat edenin altsoyunun mirasbırakana karşı saklı paydan doğan hakları saklıdır”* denmektedir. Buna göre, ivazsız mirastan feragat sözleşmesi, feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde yapılabilir. İvazsız mirastan feragat sözleşmesinin feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde yapılmış olması halinde, saklı payının karşılığını alama-

²⁶ EREN, Fikret/YÜCER AKTÜRK, İpek: Türk Miras Hukuku, Ankara 2019, s. 185; ANTALYA, s. 172; DURAL/ÖZ, N. 897.

²⁷ DURAL/ÖZ, N. 897; EREN/YÜCER AKTÜRK, s. 185.

yan altsoy, mirasbırakanın tasarruf oranını (nisabını) aşan bu tasarrufun yalnızca tenkisini dava edebilir (TMK md. 560 f. 1). Zira saklı paydan doğan hak, tenkis davası açma hakkıdır.

Hükmün zıt anlamı ve gerekçesi dışında, ivazsız mirastan feragat sözleşmesinin feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde yapılabileceğini gösteren başka bir husus ise mirasbırakanın irade beyanıdır. Uygulamada feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde yapılan ivazsız mirastan feragat sözleşmelerinde, mirasçı ve mirasbırakan tarafından sırasıyla aşağıdakilere benzer ifadelere yer verilmektedir:

“İşbu mirastan feragat sözleşmesine taraf olan murisim ... isimli kişinin vefatı halinde bana kalması söz konusu olan miras hakkımdan ve miras payımın tamamından karşılıksız olarak, saklı payımı da kapsayacak şekilde feragat ettiğimi, işbu feragatimin altsoyumu da kapsayacağını ve sonuç doğuracağımı kabul ve beyan ederim”.

“Ben de vefatım halinde mirasçım olacak ... isimli kişinin beyan ettiği gibi, miras hakkından ve miras payımın tamamından karşılıksız olarak, saklı payımı ve altsoyunu da kapsayacak şekilde feragat ettiğimi kabul ettiğimi beyan ederim”.

Görüldüğü üzere, feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde yapılan ivazsız mirastan feragat sözleşmelerinde, yalnızca mirasçının iradesi değil mirasbırakanın iradesi de bu tasarrufun feragat edenin altsoy bakımından hüküm ve sonuç doğurması yönündedir. Böyle bir tasarrufta esas itibarıyla mirasbırakanın iradesine odaklanılmalıdır. Gerçekten de *“Miras sözleşmelerinde, iki taraflı işlem olarak sözleşme ile değil, sözleşme içinde ortaya konulan irade açıklamaları ile tasarrufta bulunulur²⁸”*. Zira bir miras sözleşmesi, resmi vasiyetnamenin geçerlilik şartlarını taşıdığı gibi, aynı zamanda mirasbırakanın tek taraflı ölüme bağlı tasarruflarını da içerir. Bu beyanıyla mirasbırakanın, mirastan feragat eden mirasçısının altsoyunu mirasçılıktan çıkardığı kabul edilmelidir. Zira bir mirasçının saklı payından mahrum bırakılması ile mirasçılıktan çıkarılması aynı

²⁸ ANTALYA/SAĞLAM, N. 1005.

şeydir. Mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda açıkça bu ifadenin kullanılmasına gerek yoktur²⁹. Çıkarma, açık olabileceği gibi örtülü de olabilir. Örneğin mirasbırakan saklı paylı mirasçılarının varlığına rağmen terekesinin tamamı için bir başkasını mirasçı olarak atamışsa bu tasarruf aynı zamanda saklı paylı mirasçılarının örtülü olarak mirasçılıktan çıkarıldığı anlamına gelir³⁰. O zaman saklı paylı altsoyun varlığına rağmen, mirasbırakanın, mirasçısının miras hakkından ve payından altsoyunu da kapsayacak şekilde feragat ettiğini kabul etmesi de feragat edenin saklı paylı altsoyunu örtülü olarak mirasçılıktan çıkardığı anlamına gelir. Böyle bir durumda, mirasbırakan hem mirastan feragati kabul etmiş hem de feragat edenin altsoyunu mirasçılıktan çıkarmış olur.

Esasen mirasçılıktan çıkarmanın TMK md. 510'da belirtilen sebeplerden birine dayanması gerekir. TMK md. 510 hükmü uyarınca; mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse ya da mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse³¹, mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir. Buna cezai mirasçılıktan çıkarma denir³². Sebebin varlığı ispat edilememiş veya çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir (TMK md. 512 f. 3). Bu hüküm şu şekilde anlaşılmalıdır: Sebep gösterilmeden yapılan mirasçılıktan çıkarma geçerlidir; bu tasarruf hüküm ve sonuç doğurur ve mirasçılıktan çıkarılan kişinin mirasçılık sıfatını ortadan kaldırır; bu kişi ancak tenkis davası açarak, saklı payı oranında mirasçılık sıfatını yeniden kazanabilir³³.

²⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 357.

³⁰ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 357.

³¹ Yargıtay 2. HD., 30.9.1971, 5309/5424 (Erişim: 21.03.2017, <http://www.kazanci.com>); Yargıtay 2. HD., 30.3.1976, 2467/2802 (Erişim:21.03.2017, <http://www.kazanci.com>); Yargıtay 2. HD., 4.2.2002, 194/1169. (Erişim: 21.03.2017, <http://www.kazanci.com>).

³² Detaylı bilgi için bkz. YAĞCI, Kürşad: Cezai Mirasçılıktan Çıkarma, İstanbul 2013; GÖNEN, Doruk: "Cezai Mirasçılıktan Çıkarmanın Amacı ve Cezai Mirasçılıktan Çıkmaya Tabi Kişilerin Kapsamı", Prof. Dr. Hasan Erman'a Armağan, İstanbul 2015, s. 327-340.

³³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 357.

İvazsız mirastan feragat sözleşmesinde, mirasbırakanın, mirasçısının miras hakkından ve payından altsoyunu da kapsayacak şekilde feragat ettiğini kabul etmesinin mirasçılıktan çıkarma tasarrufu olarak değerlendirilmesi durumunda da sonuç değişmeyecek, mirasçılıktan çıkarılanların yani mirastan feragat edenin altsoyunun yine bu tasarrufun tenkisi için dava açması gerekecektir. Zira miras hukukunda mahkeme kararı olmadıkça ölüme bağlı tasarruf ne kendiliğinden hükümsüz hale gelir ne de saklı pay ihlaline neden olan tasarrufa re'sen dokunulabilir, müdahale edilebilir. Esas itibarıyla bu durum, miras hukukunun ruhunu, özünü oluşturan ölüme bağlı tasarrufun ayakta tutulması ilkesinin (*favor testamenti*) bir gereğidir.

Bu tartışmanın esas sebebi, konu ile ilgili Türk Medeni Kanunu'nda yer alan düzenlemenin (TMK md. 528 f. 3), İsviçre Medeni Kanunu'nda yer alan düzenlemeden (ZGB art. 495 parag.3) farklı olmasıdır. İsviçre Medeni Kanunu'na göre, mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur; feragatin ivazlı ya da ivazsız olmasının bir önemi yoktur³⁴. Buna göre, mirastan feragat, kök içinde halefiyet ilkesinin bir istisnası niteliğindedir³⁵. Aslında sistematik yorum da bizi aynı sonuca götürür. Şöyle ki mirasçılıktan çıkarma ile ilgili TMK md. 511 f. 2 hükmünde, “Mirasbırakan başka türlü tasarrufta bulunmuş olmadıkça mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılara kalır” denmektedir. Benzer bir düzenleme mirastan yoksunluk bakımından da söz konusudur. TMK md. 579 f. 2 hükmünde, “Mirastan yoksun olanın altsoyu, mirasbırakan-

³⁴ WEIMAR, Peter: Die gesetzlichen Erben; Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsfreiheit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen, Art. 457-516 ZGB, in: Heinz Hausheer/Hans Peter Walter (Hrsg.), *BK – Berner Kommentar Band/Nr. III/1/1/1: Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht*, 2009, Art. 495, N. 1; COTTI, Fiorenzo: Art. 495-497 ZGB in: Antoine Eigemann/Nicolas Rouiller (Editeurs), *Commentaire du droit des successions (art. 457-640 CC; art. 11-24 LDFR)*, SHK – Stämpfli Handkommentar, Stämpfli Verlag AG, Bern 2012, Art. 495, N. 12; STUDHALTER, Philipp: Art. 495-497 ZGB, in: Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf/Marc Amstutz/Roland Fankhauser (Hrsg.), *ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, OFK – Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 3. Überarbeitete Auflage, 2016, Art. 495, N. 7; HRUBESCH-MILLAUER, Stephanie: Erbrecht Art. 457-640 ZGB, in: Peter Breitschmid/Alexandra Jungo (Hrsg.), *CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht*, 3. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich 2016, Art. 495, N. 6.

³⁵ COTTI, Art. 495, N. 12.

dan önce ölen kimsenin altsoyu gibi mirasçı olur” denmektedir. Mirasın reddi ile ilgili TMK md. 611 f. 1 hükmünde de “Yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi, hak sahiplerine geçer” ifadesine yer verilmiştir. Ancak mirastan feragat bakımından böyle bir düzenleme yoktur. Elbette kanun koyucu, bu hususu düzenlemeyi unutmuş değildir. Aksine mirastan feragat bakımından konuyu daha farklı ele almıştır. Ne var ki kanun iktibas edilirken ilgili düzenlemede yapılan bu değişiklik mirastan feragat kurumunun omurgasını bozmuş, adeta bir fitik meydana getirmiştir. İvazsız mirastan feragat sözleşmesinin feragat edenin altsoyunu da kapsayacak şekilde yapılıp yapılamayacağı tartışmasının esas sebebi budur.

C. Feragatin Belirli Bir Kişi Lehine Yapılmış Olması Halinde

Mirastan feragat sözleşmesi, belli bir kişi lehine yapılabilir. Lehine feragat edilen kişi üçüncü bir kişi veya mirasçılardan biri ya da birkaçı da olabilir. Mirastan feragat sözleşmesi, aynı zamanda mirasçı atama tasarrufunu da içerir³⁶. Şöyle ki mirasbırakan, bu sözleşmeyle hem mirastan feragati kabul eder hem de mirasçı atar³⁷.

Feragatin belirli bir kişi lehine yapılmış olması halinde, feragat edenin payı bu kişiye ait olur³⁸. Mirastan feragat sözleşmesi, belirli bir kişi lehine yapılmış olup bu kişinin herhangi bir sebeple mirasçı olamaması halinde ise feragat hükümden düşer (TMK md. 529 f. 1). Buna göre, feragat eden yeniden mirasçı sıfatı kazanır³⁹.

D. Feragatin Diğer Mirasçılar Lehine Yapılmış Olması Halinde

Mirastan feragat sözleşmeleri incelendiğinde, çoğu zaman feragat eden mirasçının beyanının şu şekilde olduğu görülür: “Miras hakkımdan ve miras payımın tamamından diğer mirasçılar lehine feragat ettiğimi kabul

³⁶ OĞUZMAN, M. Kemal: *Miras Hukuku*, 6. Baskı, İstanbul 1995, s. 207-208; ANTALYA, s. 175; ALBAŞ, s. 547.

³⁷ ANTALYA, s. 175.

³⁸ İMRE/ERMAN, s. 201; ANTALYA, s. 175.

³⁹ DURAL/ÖZ, N. 970; İMRE/ERMAN, s. 201.

ve beyan ederim". Diğer mirasçılar lehine ifadesi elbette feragat eden mirasçı tarafından bilinçli olarak kullanılmış olabilir. Ne var ki durum çoğu zaman böyle değildir. Bu ifadenin ne anlama geldiği de mirastan feragat sözleşmesinin hüküm ve sonuçları bakımından incelenmesi gereken bir husustur.

Bir görüşe göre⁴⁰, diğer mirasçılar lehine mirastan feragat edilmesi halinde, bu feragatin uzak zümredeki mirasçılar lehine değil aynı zümredeki mirasçılar lehine olduğu kabul edilmelidir. Feragat eden mirasçının yer aldığı zümrede hem mirastan feragat ettiği hem de mirasın açılması üzerine feragat sözleşmesinin hüküm ve sonuç doğurmaya başladığı anda başka bir mirasçı bulunmayabilir. Başka bir deyişle feragat eden mirasçı, yakın zümredeki tek mirasçı olabilir. Bu görüşe göre, bu durum ispat edilerek, feragatin aynı zümredeki mirasçılar lehine olduğu yönündeki karine çürütülebilir ve feragatin uzak zümredeki mirasçılar lehine yapılmış olduğu ortaya çıkarılabilir.

Başka bir görüşe göre⁴¹, belli bir kişi işaret edilmeksizin genel olarak diğer mirasçılar lehine mirastan feragat edilmesi halinde TMK md. 529 f. 2 hükmü uygulanmalı ve feragatin en yakın ortak kökün altsoyu lehine yapılmış olduğu kabul edilmelidir.

Mülga Türk Kanunu Medenisi'nde, "*...Şahıs tayin etmeksizin aleltlak diğer mirasçılar lehine yapılan feragat ancak en yakın asli müşterekin füruuna hamlolunup daha uzak mirasçılara asla şamil olmaz*" hükmü (md. 476 f. 2) yer almaktaydı. Kanaatimizce bu görüş, yürürlükten kalkan bu hükmün etkisi altındadır. Ancak bu hükmün artık uygulanma kabiliyetinin bulunmadığı ve TMK md. 529 f. 2 hükmünün de bu hükmü tam olarak karşılamadığı gözden kaçırılmamalıdır. Kanaatimizce feragatin diğer mirasçılar lehine yapılmış olması halinde, TMK md. 529 f. 2 hükmünün uygulanabilmesi mümkün değildir. Zira bu hüküm, farklı bir konuyu düzenlemektedir. Bu hüküm mirastan feragat sözleşmesinde mirasçının yalnızca mirastan feragat ettiğini beyan etmesi ve bu feragatin kimin lehine olduğunu belirtmemesi halinde uygulanabilir.

⁴⁰ ANTALYA, s. 178-179.

⁴¹ İMRE/ERMAN, s. 202.

Bu görüşler, konuyu yalnızca bir zümreye dâhil olan mirasçılar bakımından ele almaktadır. Oysa mirasçılar arasında herhangi bir zümreye dâhil olmayan ancak zümrelerle birlikte mirasbırakana mirasçı olan sağ kalan eş de bulunabilir.

Görüldüğü üzere, Türk Medeni Kanunu'nda diğer mirasçılar lehine feragat konusu ile ilgili bir düzenlenme artık bulunmamaktadır. Bu durumda, diğer mirasçılar ifadesinden ne anlaşılması gerektiği belirsizdir. Alman Medeni Kanunu'nda bu konuya açıklık getirilmiş ve “*Altsoy miras hakkından feragat ederse, şüphe halinde, bu feragat diğer altsoy ve mirasbırakanın eşi lehine yapılmış sayılır*” hükmüne yer verilmiştir (BGB § 2350/II). Maddenin kenar başlığı ise “*Diğeri lehine feragat*”tir. Kanatımızca meselenin çözümünde bu yaklaşım benimsenmeli ve feragatin diğer mirasçılar lehine yapılmış olması halinde, bu feragatin mirastan feragat eden mirasçı ile aynı zümrede bulunan mirasçılar ve sağ kalan eş lehine yapılmış olduğu kabul edilmelidir.

E. Feragatin Belirli Bir Kişi Lehine Yapılmamış Olması Halinde

Türk Medeni Kanunu'nun 529. maddesinin ikinci fıkrasında, “*Mirastan feragat sözleşmesi belli bir kişi lehine yapılmamışsa, en yakın ortak kökün altsoyu lehine yapılmış sayılır*” denmektedir. Bu hükmün uygulanabilmesi için, mirastan feragat sözleşmesinde, mirasçının yalnızca mirastan feragat ettiğini beyan etmiş olması ve bu feragatin kimin lehine olduğunu belirtmemiş olması gerekir. Aksi takdirde TMK md. 529 f. 2 hükmü değil TMK md. 529 f. 1 hükmü uygulanır⁴².

Hükümde geçen en yakın ortak kök ifadesinin en yakın zümre olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir⁴³. Herhangi bir zümrede yer almadığından, belirli bir kişi lehine yapılmamış olan feragatten sağ kalan eşin yararlanması ise mümkün değildir⁴⁴.

⁴² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 304.

⁴³ Detaylı bilgi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 304; ANTALYA, s. 178; DURAL/ÖZ, N. 913; ÖZTAN, s. 276; EREN/YÜCER AKTÜRK, s. 191.

⁴⁴ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 304.

Hükmün devamında, bunların herhangi bir sebeple mirasçı olamaması halinde feragatin hükümden düşeceği düzenlenmektedir. Böyle bir durumda, feragat eden yeniden mirasbırakana mirasçı olur.

Mirastan feragat sözleşmesi elbette mirasbırakan ile eşi arasında da yapılabilir. Mirasbırakanın eşi, miras hakkından ve payından belli bir kişi veya kişiler lehine feragat edebilir. Bu durumda onun payı, lehine feragat ettiği kişi veya kişilere ait olur. Kimin lehine olduğunu belirtmeden de mirasbırakanın eşi, miras hakkından ve payından feragat edebilir. Böyle bir durumda, mirastan feragat eden eşin miras payının kime ait olacağı meselesi gündeme gelir. Bu noktada, TMK md. 529 f. 2 hükmünün de uygulanması mümkün değildir. Zira evlilik birliğiyle eşler birbirine hısım olmaz. O zaman, mirastan feragat etmemiş olsaydı kimlerle mirasçı olacak idiyse mirasbırakanın eşinin onlar lehine mirastan feragat ettiği kabul edilmelidir⁴⁵. Feragat eden eşin miras payı ise bunlar arasında yasal miras payları oranında paylaşılmalıdır. Bu durum, yasal mirasçılık lehine yorum kuralının bir gereğidir.

III. Mirasçılık Belgesinin Niteliği ve İşlevi

Mirasçılık belgesi verilmesi, terekenin korunmasına yönelik önlemlerdendir. TMK md. 598 f. 1 hükmünde, “*Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesince veya noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir*” denmektedir. Mirasçılık belgesinde; mirasbırakanın kimlik bilgileri, ölüm tarihi, son yerleşim yeri, mirasçıları, mirasçıların kimlik bilgileri ve bunların miras payları gösterilir⁴⁶.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 382. maddesi uyarınca, mirasçılık belgesi verilmesi, miras hukukundaki çekişmesiz yargı işlerindedir. Mirasçılık belgesi, talep üzerine düzenlenir. Bu noktada, tek bir mirasçının talebi yeterlidir. Ancak mirasçılık belgesinde, yalnızca belgeyi talep edenin değil bütün mirasçıların payları gösterilir⁴⁷.

⁴⁵ ALBAŞ, s. 549.

⁴⁶ KOCAAĞA, Köksal: “Mirasçılık Belgesi (MK md. 598)”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. IX, S. 1-2, Haziran-Aralık 2005, s. 97; ERİŞGİN, s. 117 vd.; ANTALYA/SAĞLAM, N. 1630.

⁴⁷ EREN/YÜCER AKTÜRK, s. 442; ÖZTAN, s. 405; KURŞAT, s. 298.

Öncelikle mirasçılık belgesi bir terekenin mirasçılarını teşhis etme, bunları tanınır ve bilinir kılma işlevine sahiptir. Zira mirasçılık belgesi, kişinin mirasçılık sıfatını ispat etmeye yarayan bir belgedir⁴⁸. Bu durum hem mirasçılar hem de üçüncü kişiler bakımından önemlidir. Bu belgede kimin ne oranda mirasçı olduğu gösterildiğinden, mirasçılarının hakları her şeyden önce birbirine karşı korunur⁴⁹.

Mirasçılık belgesinin bir diğer işlevi, tereke üzerindeki tasarruf yetkisini gösterme işlevidir. Bu belge, mirasçılar tarafından bir yetki belgesi olarak kullanılır⁵⁰. Mirasçı, bu belgeyle tereke üzerinde tasarrufta bulunur. Örneğin tapuda, bankada işlem yapabilir. Bu işlev, özellikle üçüncü kişiler bakımından önemlidir. Miras ortaklığı ile işlem yapacak olan üçüncü kişiler, tereke üzerinde kimin tasarruf yetkisi bulunduğunu bu belgeden öğrenirler⁵¹.

Mirasçılık belgesi, taraf sıfatını belirleme işlevine de sahiptir⁵². Miras ortaklığı bakımından mirasçılar hem aktif hem de pasif dava ehliyetine sahiptir. Bu noktada yine mirasçılık belgesinden yararlanılır.

Kişinin mirasçılık sıfatını ispat etmeye yarayan bir belge olsa da mirasçılık belgesi, maddi hukuk bakımından kesin hüküm teşkil etmez. Mirasçılık belgesinin içeriğinin aksi her zaman iddia ve ispat edilebilir. Buna göre mirasçılık belgesi, aksi ispat edilinceye kadar bu belgede mirasçı olarak gösterilen kişi veya kişilerin miras hakkı bakımından bir karine teşkil eder⁵³. Elinde mirasçılık belgesi bulunan kişiden mirasçılık sıfatını ispat etmesi istenmez⁵⁴.

⁴⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 580; İMRE/ERMAN, s. 337; ANTALYA/SAĞLAM, N. 1629; ÖZTAN, s. 405; KURŞAT, s. 305.

⁴⁹ ERİŞGİN, s. 149.

⁵⁰ ERİŞGİN, s. 27; SEROZAN/ENGİN, §5 N. 81.

⁵¹ ÖZTAN, s. 405; ERİŞGİN, s. 150; KURŞAT, s. 310-311.

⁵² KURŞAT, s. 311; ERİŞGİN, s. 151.

⁵³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 580; KOCAAĞA, s. 98; KURŞAT, s. 255; ÖZTAN, s. 405; ANTALYA/SAĞLAM, N. 1635; İMRE/ERMAN, s. 338; KILIÇOĞLU, s. 276; GENÇCAN, s. 850.

⁵⁴ KURŞAT, s. 254; ERİŞGİN, s. 152.

SONUÇ

Yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda, mirastan feragat sözleşmesinin varlığı halinde, bu sözleşmenin hüküm ve sonuçlarının mirasçılık belgesinde gösterilmesi gerektiği kanaatine ulaşılmıştır. Şöyle ki mirasçılık belgesinin amacı mirasbırakanın ölümü tarihi itibarıyla mirasçı sıfatı taşıyanları tespit etmektir. Oysa mirastan feragat eden mirasçılık sıfatını kaybeder. Her şeyden önce bu hususun göz ardı edilmesi mirasçılık belgesinin amaç ve işlevi ile bağdaşmaz. Öte yandan mirasçılık belgesi, mirasçılar tarafından bir yetki belgesi olarak kullanılır⁵⁵. Mirastan feragat sözleşmesi yok sayılarak, feragat eden mirasçının mirasçılık belgesinde gösterilmesi, aslında mirasçılık sıfatı taşımayan ve miras hakkı bulunmayan kişiye tereke üzerinde tasarrufta bulunma imkânı sağlar⁵⁶. Elbette bu durum, sakıncalı sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilir.

O halde mirasçılık belgesinde, öncelikle nüfus kayıtları esas alınarak mirasbırakanın bütün yasal mirasçıları ve bunların yasal miras payları gösterilmelidir. Mirastan feragat sözleşmesinin varlığı halinde, mirastan feragat sözleşmesine işaret edilerek, feragat edenin mirasçılık sıfatını kaybettiği belirtilmelidir.

Daha sonra mirastan feragat eden mirasçıya isabet eden miras payının dağıtımına geçilmelidir. Bu noktada mirastan feragat sözleşmesinin belirli bir kişi lehine yapıp yapılmadığına dikkat edilmelidir. Feragatin belirli bir kişi lehine yapılmış olması halinde, feragat edenin payı bu kişiye ait olur. Feragat belirli bir kişi lehine yapılmamışsa en yakın ortak kökün altsoyu lehine yapılmış sayılır ve feragat edenin payı bunlara ait olur.

Mirastan feragat sözleşmesinin ivazlı olup olmaması ise bu sözleşmenin feragat edenin altsoyu bakımından hüküm ve sonuç doğurup doğurmayacağı noktasında önemlidir. Mirastan feragat ivazlı olarak ya-

⁵⁵ ERIŞGİN, s. 27.

⁵⁶ ANTALYA/SAĞLAM, N. 1638.

pılmışsa, sözleşmede aksi öngörülmedikçe, feragat edenin altsoyunu da kapsar; mirastan feragat eden mirasçı gibi bunlar da mirasçılık sıfatını kaybeder; saklı payını dahi talep edemez; tenkis davası açamaz.

İvazsız feragat ise kural olarak feragat edenin altsoyunu etkilemez; feragat edenin altsoyu mirasbırakana mirasçı olmaya devam eder. İvazsız feragatte, feragat edenin altsoyu mirasbırakana mirasçı olmaya devam etse de feragatin belirli bir kişi lehine yapılmış olması halinde mirastan feragat sözleşmesi aynı zamanda mirasçı atama tasarrufunu da içerdiğinden, feragat edenin payı bu kişiye, feragatin belirli bir kişi lehine yapılmamış olması halinde ise feragat edenin payı ortak kökün altsoyuna ait olduğundan, bunlar mirastan pay alamaz. Feragat edenin altsoyu saklı paylı mirasçıysa bu durum onların saklı payının ihlaline neden olur. Böyle bir durumda ise feragat edenin altsoyu tenkis davası açabilir.

İvazsız mirastan feragat sözleşmesinde feragat edenin altsoyunun da mirasbırakana mirasçı olmayacağı kararlaştırılabilir. Bu durumda mirastan feragat sözleşmesi aynı zamanda mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu da içerdiğinden feragat edenin altsoyu mirasbırakana mirasçı olamaz ve mirastan pay alamaz. Ancak sebep gösterilmeden feragat edenin altsoyu mirasbırakan tarafından mirasçılıktan çıkarıldığından, bunlar tenkis davası açarak, saklı payları oranında mirasçılık sıfatını yeniden kazanabilirler.

Bir tenkis kararı olmadıkça, saklı payın mirasçılık belgesinde gösterilmemesi gerekir⁵⁷. Kaldı ki tenkis davasına bakmakla görevli mahkeme, asliye hukuk mahkemesidir. Oysa mirasçılık belgesi, sulh hukuk mahkemesi veya noterlik tarafından düzenlenmektedir. Mirastan ivazsız olarak feragat edenin altsoyu tarafından tenkis davası açılırsa verilecek olan karara göre yeni bir mirasçılık belgesi düzenlenmesi elbette istenebilir.

⁵⁷ ERİŞGİN, s. 123; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 583; OĞUZMAN, s. 208-209; KURŞAT, s. 304.

KAYNAKÇA

ALBAŞ, Hakan: “Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar”, *Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu’na Armağan*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. Özel, 2007, s.535-552.

ANTALYA, Gökhan / SAĞLAM, İpek: Miras Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2019.

ANTALYA, Gökhan: Mirastan Feragat Sözleşmesi, İstanbul 1999.

AYİTER, Nuşin/KILIÇOĞLU, Ahmet: Miras Hukuku, 3. Baskı, Ankara 1993.

COTTI, Fiorenzo: Art. 495-497 ZGB in: Antoine Eigemann/Nicolas Rouiller (Editeurs), *Commentaire du droit des successions (art. 457-640 CC; art. 11-24 LDFR)*, SHK – Stämpflis Handkommentar, Stämpfli Verlag AG, Bern 2012.

ÇAĞA, Tahir: Türk-İsviçre Hukukuna Göre Mahfuz Hisseli Mirasçılarının Hukuki Vaziyeti, İstanbul 1950.

DURAL, Mustafa / ÖZ, Turgut: Türk Özel Hukuku Cilt: IV: Miras Hukuku, 11. Baskı, İstanbul 2017.

EREN, Fikret/YÜCER AKTÜRK, İpek: Türk Miras Hukuku, Ankara 2019.

ERİŞGİN, Nuri: Mirasçılık Belgesi, Ankara 2013.

GENÇCAN, Ömer Uğur: Miras Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2020.

GÖNEN, Doruk: “Cezai Mirasçılıktan Çıkarmanın Amacı ve Cezai Mirasçılıktan Çıkmaya Tabi Kişilerin Kapsamı”, *Prof. Dr. Hasan Erman’a Armağan*, İstanbul 2015, s. 327-340.

HRUBESCH-MILLAUER, Stephanie: Erbrecht Art. 457-640 ZGB, in: Peter Breitschmid/Alexandra Jungo (Hrsg.), *CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht*, 3. Auflage, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich 2016.

İMRE, Zahit / ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, 13. Baskı, İstanbul 2017.

KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Miras Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2018.

KOCAAĞA, Köksal: “Mirasçılık Belgesi (MK md. 598)”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. IX, S.1-2, Haziran-Aralık 2005, s. 83-105.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: Miras Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 1987.

KURŞAT, Zekeriya: Terekenin Korunması Önlemleri, İstanbul 2010.

OĞUZMAN, M. Kemal: Miras Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 1995.

ÖZTAN, Bilge: Miras Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2014.

SARI, Suat: Suat: Uygulamalı Miras Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2016.

SEROZAN, Rona/ ENGİN, Baki İlkay: Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları, 6. Baskı, Ankara 2019.

STUDHALTER, Philipp: Art. 495-497 ZGB, in: Jolanta Kren Kostkiewicz/Stephan Wolf/Marc Amstutz/Roland Fankhauser (Hrsg.), *ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, OFK – Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch), 3. überarbeitete Auflage, 2016.

ŞENER, Esat: Miras Hukuku, Birinci Kitap, Olgaç Matbaası, Ankara 1977.

TURANBOY, Kürşat Nuri: Mirasbırakanın Denkleştirme ve Tenkise Bağlı Sağlararası Hukuki İşlemleri, Ankara 2010.

WEIMAR, Peter: Die gesetzlichen Erben: Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsfreiheit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen, Art. 457-516 ZGB, in: Heinz Hausheer/Hans Peter Walter (Hrsg.), *BK – Berner Kommentar Band/Nr. III/1/1/1: Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Das Erbrecht, 2009.

YAĞCI, Kürşad: Cezâî Mirasçılıktan Çıkarma, İstanbul 2013.